[ד]ישן לא קנה ביבמתו אלא בנתקע והא אמר (א)רבה [ה]נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים [ו]וביבמתו לא קנה אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה שניהם אנוסים דבי רבי חייא היכי דמי כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקום זה בזה ובא עליה מנא הני מילי דתנו רבנן [ז]יבמה יבא עליה מצוה דבר אחר יבמה יבא עליה בין בשוגג בין [ח]במזיד בין באונס בין ברצון והא אפיקתיה למצוה למצוה [2]מואם לא יחפוץ האיש נפקא הא חפץ יבם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון תניא אידך יבמה יבא עליה כדרכה ולקחה שלא כדרכה [ט](ב)ויבם [י]ביאה גומרת בה [יא]ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה (א) ד"א יבמה יבא עליה בין בשוגג כו' והא אפיקתי' לכדרכה ההוא [2]מלהקים לאחיו שם נפקא במקום שמקים שם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון גופא אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו דאמר קרא יבמה יבא עליה עד דמכוין לה לשם ביאה והתניא בין ער [בין ישן אימא בין ערה בין ישנה והתניא בין ער] הוא בין ישן הוא [ג]בין ערה היא בין ישנה היא הכא במאי עסקינן במתנמנם [ד]ה"ד מתנמנם אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר גופא אמר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים וביבמתו לא קנה בנזק בצער בשבת ברפוי אבל בושת לא מיחייב [יב]דאמר מר [ה]אין חייב על הבושת עד שיתכוון אמר רבא [ו]נתכוון להטיח בכותל והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמה קנה דהא קמכוין לשם ביאה בעולם: אחד המערה: אמר עולא מנין להעראה מן התורה שנאמר [3]ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן נדה שאר עריות מנין וכ"ת נילף מנדה [ז]מה לנדה שכן מטמאה את בועלה אלא אתיא מאשת אח דכתיב [4]ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא וכי אשת אחיו [לעולם] נדה היא אלא כנדה מה נדה בהעראה אף אשת אח בהעראה מה לאשת אח שכן בידו לרבות דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא אלא אתיא מאחות אב ואחות אם דכתיב [5]וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה איכא למיפרך מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו מחדא לא אתיא תיתי [חדא] מתרתי מהי תיתי תיתי מאשת אח ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן אסורין משום שאר אלא תיתי מנדה ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן איסור הבא מאליו אלא תיתי מנדה ואשת אח דמאי פרכת מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא מה לנדה ואשת אח שכן אין להם היתר בחיי אוסרן תאמר באשת איש שכן יש לה היתר בחיי אוסרה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו נדה ואשת אח בחיי אוסרן הוא דאין להם היתר אבל לאחר מכאן יש להם היתר נדה

ביומי

ישן לא קנה. דישן לאו בר דעת ולא הוה קניינו קנין: **בנתקע.** שנתקשה לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו: **חייב בד' דברים.** בנזק ובצער וברפוי ושבת כדאמר בהחובל (ב"ק דף פה:) פצע תחת פצע (ו) לרבות השוגג כמזיד ואונס כרצון אבל בבושת לא כדמפרש לקמן: **וביבמתו לא קנה.** דלא אכוין לביאה: **שנתכוון לאשתו.** ונתקשה לה: **מצוה.** כלומר בביאה יותר מבחליצה: **הא חפץ.** מצוה ליבומי: **ולקחה שלא כדרכה.** לרבות שאם בא עליה שלא כדרכה קנה: **במקום שמקים שם** גרסינן: **עד דמכוין לה לשם ביאה.** בעולם: **נזק.** שמין אותה כאילו היא שפחה נמכרת (ג) כמה היתה יפה וכמה היא יפה: **להטיח בכותל.** לאו לשום ביאה מיכוין: **שכן מטמאה את בועלה.** להיות כמותה טמא ז' דכתיב ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים (ויקרא טו): **וכי אשת אחיו לעולם נדה היא.** ואינה פוסקת: **שכן בידו.** של אדם לרבות נשים הרבה על אחיו באיסור אשת אח: **דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא.** ותפשוט מינה כל עריות הנאסרות עליו מחמת אישות כגון אשת אב וכלתו וחמותו ואחות אשתו אבל אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן דאין בידו לרבות מנלן: **שכן איסור הבא מאליו.** ופשוט מינה אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן ולא תפשוט מינה עריות הנאסרות לו מחמת קידושין: **מאשת אח ואחות אב ואם.** דכי פרכת מה לאחות אב ואם שכן איסור הבא מאליו אשת אח תוכיח מה לאשת אח שכן בידו לרבות אחות אב ואם תוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן שהן אסורות עליו משום ערוה ועשה בהן הערלה כגמר ביאה אף אני אביא כל העריות בדין הזה: **שכן איסורן משום שאר.** ותפשוט כל האסורות משום שאר אבל אשת איש דלאו משום שאר מנא תיתי: **בחיי אוסרן.** כל זמן (ה) שאדם חי והיא שופעת וכן אשת אח אין היתר בחיי אחיו שאפילו הוא מגרשה אסורה לזה. אשת איש יש לה היתר בחייו על ידי גט:

ביומי

מרוצח ורוצח גופיה קאמר התם דסברא הוא דמאי חזית דדמא דידך סומקא טפי כו' וזה לא שייך אלא במאנסין אותו להרוג בידים אבל אם רוצים לזורקו על התינוק ויתמעך בזה אדרבה איכא למימר איפכא מאי חזית דדמא דחבריה סומקא טפי כו' כיון שאין הורג בידים ולא הוי אלא קרקע עולם בעלמא ואין מצווה להציל חברו בגופו לאדרבה חייו קודמין והקיש דקרא בהורג בידים כתיב כי כאשר יקום איש על רעהו וגו' והשתא גרסינן בכל דוכתא מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור פירוש יהרג הבועל ולא גרסינן תיהרג דקרקע עולם היא אי נמי אר"י דאפי' גרסינן תיהרג יש לפרש דהכי קאמר תיהרג קודם שתעשה מעשה ותביא עליה את הערוה וא"ת במסכת ע"ז בפרק רבי ישמעאל (דף נד. ושם) דנעבד באונס אסור ומפרש כגון דאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לבהמה דידיה ופריך עלה רבי זירא אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר (דברים כב) ומאי קושיא הא האי קרא דוקא בקרקע עולם איירי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו כדפרישי' ומשתחוה לעבודת כוכבים עושה מעשה הוא דליכא לאוקמה כשכפוהו עובדי כוכבים לעבודת כוכבים דאין זה משתחוה ואר"י דהכי פריך אונס רחמנא פטריה ממיתה אפי' בעושה מעשה דנהי דחייב למסור עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה דולנערה לא תעשה דבר אפילו בעשתה מעשה קאמר קרא דפטורה ממיתה דבעשיית מעשה איירי היקישא דקרא ועוד דכיון דאפילו ברצון מיחייב מיתה אע"ג דלא עביד מעשה דהא אשה חייבת ברצון אע"ג דהויא קרקע עולם ה"נ כשפטר הכתוב אונס במיתת בית דין כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר פטר בכל ענין לא שנא עביד לא שנא לא עביד ולהכי פריך כיון דפטור ממיתה לא חשיב נעבד ליאסר בהן עבודה ומהדר ליה התם דחשיב שפיר נעבד באונס אע"ג דפטו' ממית' בדיעבד כיון דחייב למסור עצמו [ועי"ע תוס' יומא פב. הארכנו טובא]:

ישן לא קנה. פי' בקונטרס משום דלא הוי בר דעת וקשיא דהא קטן אע"ג דלא הוי בר דעת הוה קונה אי לאו דמיעטיה קרא אלא טעמא משום דלא איכוין לביאה כלל והוי כמתכוין להטיח בכותל דבסמוך: **וכי איצטריך קרא בין בשוגג כו'.** וא"ת והא איצטריך לאשמועינן ביאה ביבמה דלא כתיב אלא הכא וי"ל דמלהקים לאחיו שם נפקא וא"ת והא אכתי איצטריך לג"ש דלקמן יבמה מנין אתיא ביאה ביאה וי"ל דביאה דחייבי לאוין מופנה וה"ל מופנה מצד אחד: **דמכוין** לה. לאו דוקא נקט דמכוין לה דהא בסמוך אמר דנתכוון להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה:

שכן בידו לרבות. וא"ת דבקדושין פרק האומר (דף סז:) בעי למילף כל העריות דלא תפסי בהו קידושין מאחות אשתו וקאמר התם בשלמא כולהו אתיין והיכי אתיין הא איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן בידו לרבות וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר א"נ דדוקא באשת אח חשיב יש בידו לרבות לחומרא שכן יש בידו לרבות איסור על אחרים אבל מה שבידו לרבות על עצמו לא חשיב פירכא: **מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו.** הקשה ריב"ן דמאחות אב ואם נילף איסור הבא מאליו ומאשת אח נילף היכא דעל ידי קידושין וי"ל דאשת איש לא אתי כדפריך בסמוך מה להנך שכן שאר:

אלא

מסורת הש"ס

(א) ב"ק כו., (ב) [עי' תוספות לעיל לג: ד"ה ולפום], (ג) ל"ל ויבמה. יעב"ץ, (ד) [קדושין יז.], (ה) פסחים קכ: תענית יב. מגילה יח: (תענית יג:) נדה סג., (ו) ב"ק פו., (ז) [שמות כא], (ח) [ל"ל שהוא].

◆

תורה אור השלם

1. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כה ה

2. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: דברים כה ז

3. ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקרה הערה והיא גלתה את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם: ויקרא כ יח

4. ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא ערות אחיו גלה ערירים יהיו: ויקרא כ כא

5. וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו: ויקרא כ יט

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעל כרחה אמר מר ד"א יבמה יבא עליה: (ב) רש"י ד"ה נזק וכו' נמכרת בשוק כמה:

◆

תוס' חד מקמאי

אלא בנתקע והאמר רבה נפל מן הגג פירוש ברוח מצויה ונתקע חייב בד' דברים [וביבמתו] לא קנה. אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה שניהם אנוסים ה"ד כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקום זו לזו. והא דאמר ישן לא קנה דוקא ישן אבל מתנמנם קנה בין היא ערה בין היא ישנה קנה: אמר רבה נתכוון להטיח (באשתו) [בכותל] והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה דהא קא מכוין לשום ביאה

◆

מוסף רש"י

חייב בארבעה דברים. וכגון שנפל ברוח מצויה דהוה ליה קרוב למזיד (ב"ק כו.). **וביבמתו לא קנה.** אע"פ שבעינן הכא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד קנה, הני מילי היכי דנתכוין לביאה אשה אחרת, אבל זה לא נתכוין לשום ביאה הלכך לא קנה, ואם חזר ועשה אחד מן האחין בה מאמר פסלה עליו (שם). **ביאה גומרת בה.** ויבמה ביאה משמע, שנה עליה הכתוב לעכב (קדושין יד.). **תיר.** ער (תענית יב: מגילה יח:). כדמתרגמינן ויקץ ויתער (תענית שם). **לאהדורי סברא.** דבר הבא מבינת הלב (מגילה שם). אם צריך ממנו דבר שצריך הרהור אינו יודע לומר בעוד שמתנמנם (תענית שם).

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ב מהל' יבום הלכה ג ד סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף ח:

ה ב מיי' פ"א מהל' חובל ומזיק הלכה יב סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף יא:

ו ג מיי' פ"ב מהל' יבום הלכה ב סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעי' ח:

ז ד מיי' פ"ב שם ה"א ופ"ה שם הלכה ט טוש"ע שם סימן קעג סעיף יג:

ח ה מיי' שם וטוש"ע שם סעיף ג וסימן קסו סעיף ג:

ט ו מיי' שם פ"ב הל' ג טוש"ע שם סימן קסו סעיף ז:

י ז מיי' פ"א מהל' חובל ומזיק הלכה י סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף א:

יא ח מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ד סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף ח:

יב ט מיי' פ"ג מהל' מטמאי משכב ומושב הל' א סמג עשין רמב:

◆

גליון הש"ס

גמ' ויבם ביאה גומרת. עיין לעיל דף ח ע"ב תד"ה ויבמה וקדושין יד ע"א רש"י ד"ה א"כ:

◆

תוספות ישנים

ישן לא קנה ביבמתו פי' משום דלא הוי בר דעת. ולא נהירא דאפילו חרש דלא הוי בר דעת אמרי' לקמן קנה. ונראה טעמא משום דבעינן כוונה ויחלת דחרש יש לו כל הכוונה שיטו. אבל בישן אין לו כוונה שיש לו כמו שוטה ער. וכן נמי משמע לקמיה דמפיק ליה מיבא עליה עד דמכוין לה: מה לאשת אח שכן יש בידו לרבות. ותימה דבקדושין (סז:) דיליף כל העריות [דלאו קדושין תופסין] מאחות אשה נפרוך מה לאחות אשה שכן יש בידו לרבות שיקדש הרבה נשים וירבה עליו איסור אחות אשה וי"ל דהא לא קרי בידו לרבות אלא כשהוא מרבה איסור על אחרים כמו באשת אח דאי מקדש אלף כולן אסורות על אחיו משום אשת אח אבל אין זה חשיבות אם יכול להרבות איסור על עצמו: מה לאחות אב שכן איסור הבא מאליו והקשה ה"ר יהודה בר נתן אמאי לא שמעינן כל שאיסורו בא מאליו ולא ע"י קדושין מאחות אב והיינו דעל ידי קדושין שבידו לרבות נילף מאשת אח. וי"ל כיון דמ"מ אצטריכו תרוייהו למילף עדיפא לן לאתויי מבעייא ועוי"ל דהא לי קאמר הכי הוה פרכינן אשת איש מנ"ל דמאשת אח לא מצינן למילף אשת איש שיש לה היתר בחיי בעלה משא"כ באשת אח אבל לקמן בסמוך בעי למילף מבנייעית דנדה ואשת אח דנדה יש לה היתר בחיי בעלה ומ"מ פריך שפיר תלמודא מה לנדה ואשת